

AZ EURÓPAI UNIÓ AGRÁRGAZDASÁGA

AgraEconomy of the European Union

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium közreműködésével
és támogatásával készült, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központban

Hasznos és igénytelen a birka
Szoros magyar–kínai együttműködés
Márk Gergely

2007. 12. évf. 9. szám

Eleven örökség

Ezt a könyvet nagyon jó kézbe venni. Nem csupán gazdag és érdekes tartalma, hanem szép külleme miatt is. A régi, őshonos háziállatainkról készült nagyszerű fotók mellett régi metszetek, kitűnő grafikák gazdagítják.

A szerkesztő, dr. Bodó Imre kitűnő szerzőgárdát szedett össze, de ő maga írt nagyszerű ismertetést a már-már tiszteletet parancsoló magyar szürke marháról. Szakavatott szerzők mutatják be ősi ló-, számár-, juh-, szarvasmarha-, kutya-, baromfi- és nyúlfajtáinkat, amelyek (majdnem azt írtam, hogy „akik”) átvészelhették a legnehezebb időszakokat, mert akadtak jószemű, értelmes állattenyésztők az elmúlt sok évtized során, akik átmentették például a magyar szürke marhát. Az Állami Gazdaságok Országos Központjában dolgozó szakemberek 1962-ben elérték, hogy 20 magyar szürke tehén megtartását engedélyezzék két állami gazdaságban. A mélyponton mindössze 200 tehén és 6 bika maradt, így mentődött meg a mára örövendően megsaporodott magyar szürke marhánk. Ma pedig divattá is vált a tartása. Természetvédelmi területeken is legelnek szürkemarka-gulyák. A géntartalék nagy dolog, mert a tartalékot szükség esetén elő is lehet venni. Szívóssága, ereje, viszonylagos igénytelensége extenzív területek hasznosítására kiválóan alkalmas. A külterjesség érték is lehet, hátha egyszer sikerül fölfedezni újra a legelőket...

A ló őseink számára a legfőbb társ volt, még a túlvilágra is elkísérte lovasát. Az „ősmagyar” lovak gyors, kicsi lovak voltak, sajnos élő nyomuk nem maradt. Mai fajtáinkat 200 éve tenyésztjük.

Megismerjük a *nóniuszt*, a nyugodt vérmérsékletű, tartós teljesítményre képes igáslovat éppen úgy, mint a *magyar lipicait* és a *hucul* lovat, amelyek igazi értékei hegyes, nehéz terepen mutatkoznak meg. A *magyar hidegvérű lovak* napjainkban az igás munkán kívül a hústermelésben is szerepet kapnak: ezek kitűnő takarmányhasznosítók. A nyugat-európai piacokon a lóhús igen kedvelt, ára meghaladja a marhahúsét. A hidegvérű lovat alkata és barátságos természete miatt kedvtelésből tartják.

A *számár* a béke jelképe volt 2000 évvel ezelőtt. Szamárganca vitte Jézust Jeruzsálembe. Zamárdi helynevünk XII. századi előfordulása tanúsítja a számár meglétét. A meglevő mintegy 4000-res állomány állandósnulni látszik. Múltja feldolgozatlan. Mivel ezideig nem szelektálták, génállománya szinte érintetlen.

A hagyomány szerint a *bivaly* a legerősebb állat az elefánt után. Szereti a mocsaras helyeket. A világállomány főleg a trópusi, szubtrópusi rizstermő helyekre koncentrálódik. Tejének zsírtartalma közel 8%-os. A bivalytej a sajtkészítés alapanyaga. A bivalyborjúhús porhanyós és keresett nyugaton. A fajt a VI. század közepén az avarok hozták be. Az állat meleg napokon szívesen fürdik. Feljegyzések szólnak a szénásszekérrel, sőt ágyúval

együtt mocsárba vonuló bivalyokról. A hazai állomány a Kárpát-medence bivalyváltozatának része.

A magyar kormány a XIX. században fölkarolta a *cigája* juhajt tenyésztését. Az első világháború után a Duna-Tisza közén maradt meg tenyésztése. Gyapjából katonaposztót készítettek, pokrócot; a házilag fonók, szövők ma is szívesen dolgoznak vele. Húsa finom porhanyós, nincs faggyúszaga. A Balkánon ma is a cigája húsát becsülik a legtöbbre. A jövő juhának tartják, mert edzett, erős, szaporulata jó.

Az 1880-as évektől a merinó került túlsúlyba. 1953-ra már csak Karcagon maradt egy 200 anyajuhot számláló cigája törzsnnyáj. Mára ezer anyja, és 50 kos az állomány.

A Kiskunsági és a Körös-Maros Nemzeti Parkban néhány magántenyésztőnél vannak. Mintegy háromezerre tehető a számuk.

A magyar kecskével, a félenk, de szapora nyulakkal, a magyar óriás különféle változataival is találkozunk a könyvben.

A magyar tyúkfajták szerencsére teret követelnek maguknak. A fehér magyar kakasok kappanelőállításra a legalkalmasabbak, míg a magyar tyúk a legfinomabb levesthúst adja, s emellett még szép is. Fajtatiszta egyedeikből készül a legfinomabb rántott csirke. A magyar baromfifajták kettős vagy többhasznúak, ökológiai állattartásban a legjobbak.

A liba legalább 6000 éve él együtt az emberrel. A vadlibát a Nobel-díjas Zelma Lagerlöf tette halhatatlanná Nils Holgerson mesehőisével. A *fodrostollú magyar lúd* feltűnően szép megjelenése miatt a díszbaromfi-tenyésztők

kedvence. Divatba hozhatnák!

Hatalmas kincset jelentenek, nemesítési géntartalékot adnak a régi magyar állatfajták.

A mangalica példája mutatja, hogy az intenzív versenyképes világfajták mellett, sőt helyett, jó volt fölfedezni újra a mangalicát, amelynek szerepe a reformtáplálkozásban egyre nő, mert a hagyományos ízeket alkalmas „zugevőként” a reformkonyha apostolai sem vetik meg...

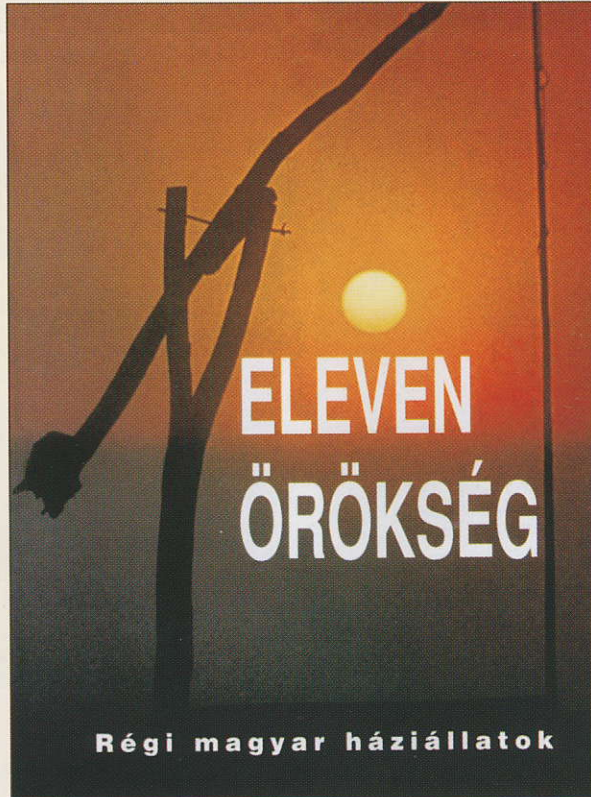
Szakkönyvet ilyen élvezetes stílusban ritkán lehet olvasni. A 18 különböző stílus összefésülése nagy érdeme a szerkesztőnek, Bodó Imrének. A nagyszerű grafikák Bolyki Bence és Bolyki István tehetségét dicsérik. A tördelés sem mindennapi, Mahr János és Sándor Anna munkája.

És most szokatlan módon következzenek a szerzők alfabetikus rendben sorolva: Bakos János, Ballai Attila, Bodó Imre, Demeter János, Dunka Béla, Ernst József, Farkasházi Miklós, Gáspárdy András, Hecker Valter, Holdas Sándor, Koppány Gábor, Kukovics Sándor, Megyer Csaba, Mészáros Mihály, Mihók Sándor, Pataki Balázs, Radnóczy László, Stefler József, Szalay István.

A könyvet nagy költőink egy-egy nagyszerű, odaillő verse teszi még inkább kuriózzummá.

Az Eleven Örökség az Agroinform Kiadó gondozásában jelent meg.

T.E.

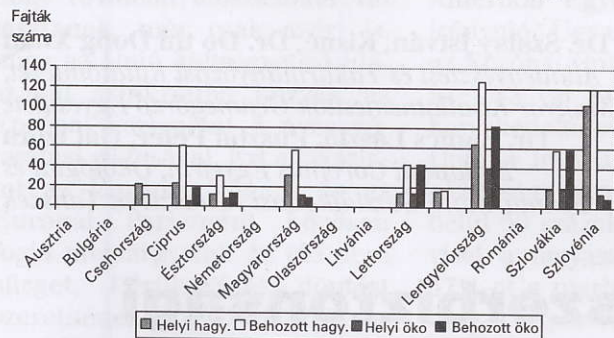

Európai országok ökológiai állattenyésztése

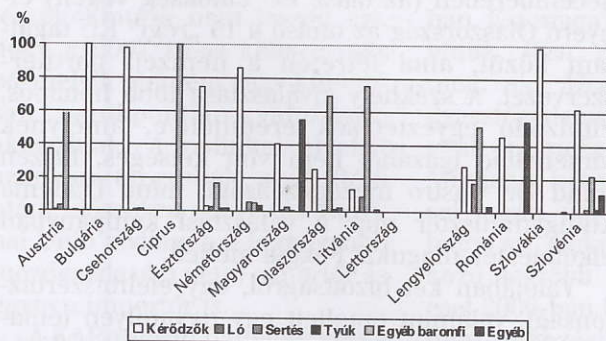
Hétrezéses sorozatunk negyedik részében bemutatjuk a CHANNEL, „Kommunikációs csatornák nyitása az EU és a csatlakozó országok között ökológiai gazdálkodás témakörben” című 6. Keretprogram SSA projekt „ökológiai állattenyésztés” szekciójának eredményeit.

Bár hat országot illetően nincsenek adataink (1. ábra), és a csehországi adatok nem teljesek, mégis nyilvánvaló, hogy a legtöbb országban a behozott külföldi fajták még az ökológiai termelésben is sokkal elterjedtebbek, mint a helyi fajták. Két ország van (Magyarország és Szlovénia), ahol a helyi fajtáknak fontos szerepük van az ökológiai termelésben. A tendencia jelzi azt a veszélyt, mely Közép-Európában is fenyegeti az állati génállományt.

A 2. ábrát megfigyelve megjegyzendő, hogy Cipruson az ökológiai állattenyésztés csak 300 tyúkot jelent, Máltán nincs ökológiai állattartás, és nincs adatunk a litván viszonyokról. Három országban (Bulgária, Csehország és Szlovákia), a kérődzők aránya több mint 97%. Négy országban (Ausztria, Olaszország, Lettország és Lengyelország) a baromfitartás fontos ágazat. Az ökológiai méhészet Romániában és Magyarországon jelentős. Ha figyelembe vesszük a különböző országok ökológiai viszonyait, megállapíthatjuk, hogy ugyan a

1. ábra: A hagyományos (konvencionális) vagy ökológiai állattenyésztésben alkalmazott háziállatok száma (öshonos vagy külföldi eredetűek) száma

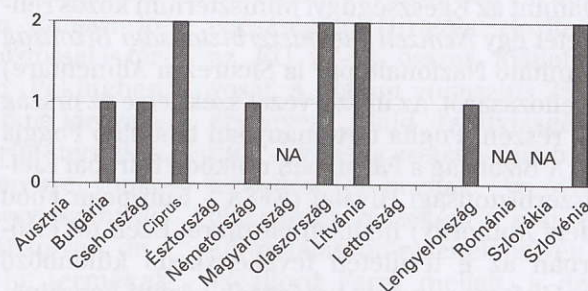
2. ábra: A háziállatok relatív részesedése (%) az ökológiai állattenyésztésben

kérődzők tartásának fejlesztése is fontos – ahogy az ökológiai állattenyésztés egész területe –, de sokkal fontosabb feladatok léteznek más fajokkal, mint például a sertésekkel és baromfifélékkel, főleg az „egyéb” baromfi fajokkal, mint a pulyka, a gyöngytyúk, a liba és a kacska. Néhány országban az állattenyésztés körülményei valószínűleg közel állnak az ökológiai állattartáshoz, de a gazdaságok nem ellenőrzöttek. Ezekben az országokban (Dél- és Dél-Kelet-Európa) az ellenőrzött ökológiai állattartás fejlesztése látványos lehet az ellenőrzési rendszer kibővítésével.

Az országok többségében (3. ábra) a GMO-használat a konvencionális gazdálkodásban nem teljesen tiltott. Ez nagyon veszélyes és sok problémát okoz az ökológiai termelőknek és az ellenőrző szervezeteknek. Manapság csak Ciprus, Magyarország és Lettország nevezhető GMO-mentesnek, de erős nyomás nehezedik a kormányokra a GMO-használat engedélyezésére.

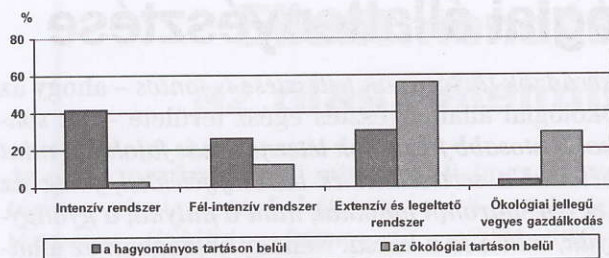
Az állati eredetű takarmányalkotók szabályozása ugyanolyan szigorú, mint a GMO esetében, de különbségek vannak az országok között: például Ausztriában, az állati eredetű alkotók részlegesen tiltottak, bár a GMO engedélyezett; Magyarországon és Lettországon a szabályozás a GMO-k esetében szigorúbb. Nincs olyan ország, ahol az állati eredetű takarmányalkotók használata korlátlanul engedélyezett lenne. Úgy tűnik, sokkal kevesebb kockázattal jár ezek alkalmazása, mint a GMO származékoké. Nincs adatunk Bulgáriából, Németországból, Olaszországból és Romániából.

A primex-termelésre vonatkozóan négy országról nincs adatunk (Olaszország, Málta, Románia és Szlovákia), de minden más országnak megvan a saját primex-termelése a hagyományos gazdálkodás számára. Három országban nincs ökológiai primex-előállítás. Ez érthető Ciprus esetében, ahol az ökológiai állattartás majdnem a nullával egyenlő. Másfelől azonban a saját primex-termelés hiánya vagy annak hiányosságai hátrányosak az ökológiai állattartásban.

0=engedélyezett; 1=részlegesen tiltott; 2=tiltott; NA=nincs adat

3. ábra: GMO takarmány használata

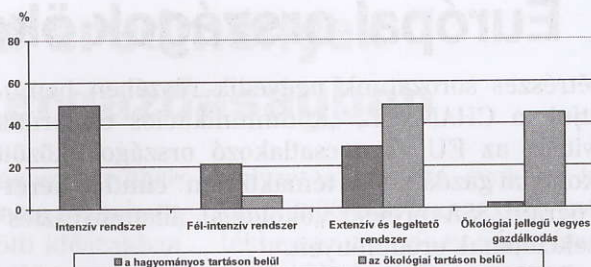

4. ábra: A különböző állattartási rendszerek viszonylagos gyakoriságának összehasonlítása a hagyományos és ökológiai tejtermelésben a szakértők becslései alapján

Az ökológiai gazdálkodásban intenzív hústermelési módszereket sehol sem alkalmaznak (5. ábra), és csak minimális a tejtermelés (4. ábra). Érdekes, hogy több húst és tejet termelnek extenzív tartásban, mint ökológiai vegyes gazdálkodásban.

Az ökológiai állattartás zöme extenzív rendszerben zajlik; egy kicsit kevesebb része ökológiai vegyes gazdálkodásban, sokkal kevesebb fél-intenzív, és szinte alig valamennyi intenzív rendszerben – majdnem pontosan ellentétben a konvencionális állattartással.

A legtöbb országban az ökológiai gazdálkodás sokkal több állati trágyát használ, mint a konvencionális gazdálkodási forma. Ausztriában és Németországban a konvencionális gazdálkodás viszonylag magas trágyafelhasználása a szigorú környezetvédelmi szabályok következménye. Kérdés, hogy a gazdák (az ökológiai gazdálkodásban) hogyan tudják termékenyebbé tenni földjeiket szerves trágyázás nélkül. A legelők több mint 20%-ának (pl.: Ausztriában) legeltetésre való alkalmazása magyarázat lehet erre. Litvániában a rétek aránya

5. ábra: A különböző állattartási rendszerek viszonylagos gyakoriságának összehasonlítása a hagyományos és ökológiai hústermelésben a szakértők becslései alapján

csak 37%, ami nem magyarázat arra, hogy az ökológiai gazdaságok fele nem alkalmaz trágyázást. Lengyelországban hasonló a helyzet, de ott a rétek aránya 47%, és csak a gazdaságok 30%-a nem trágyáz, ami ott nem jelenthet túl nagy problémát.

Hat országból nincsenek adataink, de leszögezhetjük, hogy a társadalom általában támogatja az ökológiai állattenyésztést, bár még nagyon sok feladat van, hogy felhívjuk a társadalom figyelmét a tradicionális/ökológiai gazdálkodásra, és ezen belül az állattenyésztésre különösen. A legtöbb közép-európai országban a fogyasztók tudatossága messze elmarad a nyugati országokéhoz képest. A nyomokban megmutatkozó kormányzati és/vagy civil segítség ellenére a társadalom egésze érzéketlennek nevezhető e kérdések iránt.

Dr. Szalay István, Kisné, Dr. Do thi Dong Xuan
 Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézet,
 Magyar Kisállatnemesítők Génmegőrző Egyesülete
Dr. Radics László, Pusztai Péter, Gál Izóra
 Budapesti Corvinus Egyetem, Ökológiai és
 Fenntartható Gazdálkodási Rendszerek Tanszék

Nemzeti Élelmiszerbiztonsági Bizottság Olaszországban

Az Olasz Kormány (Miniszterek Tanácsa) július 27-i ülésén tudomásul vette a Mezőgazdasági, Élelmészeti és Erdészeti Politikák Minisztériuma, valamint az Egészségügyi Minisztérium közös rendeletét egy *Nemzeti Élelmiszerbiztonsági Bizottság* (Comitato Nazionale per la Sicurezza Alimentare) létrehozásáról. Az új szervezet székhelye az ország déli részén, Puglia tartományban található Foggia lett. A Bizottság a Pármában működő Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal (EFSA – European Food Safety Authority) nemzeti partnere. Ezen túl elsősorban az e területen tevékenykedő különböző meglévő szervezetek, hatóságok közötti koordinációban játszik meghatározó szerepet.

Sajátos módon éppen az EFSA székhelyét 2003 decemberében (az olasz EU elnökség végén) elnyerő Olaszország az utolsó a 15 „rég” EU tagállam közül, ahol létrejön a nemzeti partnerszervezet. A székhely kiválasztása több hónapos, elhúzódó egyeztetések eredménye, amelynek kimenetele igazából nem volt kétséges, hiszen mind De Castro mezőgazdasági, mind D'Alema külügyminiszter már a választási kampányban elkötelezték magukat Foggia mellett.

Valójában két bizottságról, egy élelmiszerbiztonsági, valamint emellett egy ugyanilyen témában felállított stratégiai bizottságról van szó. Az élelmiszerbiztonsági bizottság tulajdonképpen egy